ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ Г-ЖА J. КОКОТТ
представено на 28 януари 2010 година[1]

I — Въведение

1. Настоящото преюдициално запитване, отправено от Hoge Raad der Nederlanden (Нидерландия), се отнася до връзката между Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела[2], от една страна, и Женевската конвенция за договора за международен автомобилен превоз на стоки от 19 май 1956 г. (CMR)[3], от друга страна.

2. Член 71 от Регламент (ЕО) № 44/2001 позволява при определени обстоятелства да продължават да се прилагат международни конвенции относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения, сключени от държавите членки в специфични области. Запитващата юрисдикция иска да се изясни връзката между някои правила на Конвенцията CMR и на Регламента. По този повод се поставя въпросът дали Съдът е компетентен да тълкува Конвенцията CMR и евентуално как следва да се тълкуват разпоредбите на член 31 от Конвенцията относно висящо производство пред друг съд (lis pendens) и относно изпълнението на чуждестранни съдебни решения.

II — Правна уредба[4]

А — *Конвенцията CMR*

3. Конвенцията CMR установява специални правила по отношение на договора за международен автомобилен превоз на стоки и съдържа както материалноправни разпоредби, така и процесуални правила. Още при действието на конвенцията, която се явява предшественик на Регламент

1 — Език на оригиналния текст: немски.

2 — ОВ L 12, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74, в редакцията, приложима към настоящия случай, последно изменен с Регламент (ЕО) № 1791/2006 на Съвета от 20 ноември 2006 г. (ОВ L 363, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 1, том 7, стр. 15).

3 — Автентичните езици на Конвенцията CMR са английски и френски (публикувани в Recueil des traités des Nations unies, № 5742, стр. 190). Използваният в настоящото заключение превод е официалният превод на немски език, публикуван в германския Bundesgesetzblatt, 1961 II, p. 1120. [Официалният превод на български език на Конвенцията CMR не е публикуван в Държавен вестник. Указ № 1143 на Държавния съвет от 29.07.1977 г. за ратифициране на Конвенцията от Народна република България е публикуван в Държавен вестник, 1977 г., бр. 61]. Официалната абревиатура „CMR“ произтича от наименованието на Конвенцията на френски език („**C**onvention relative au contrat de transport international de **M**archandises par **R**oute“).

4 — Предвид факта, че с влизането в сила на Договора от Лисабон на 1 декември 2009 г. Договорът за ЕО е заменен от ДЕС и от ДФЕС, в настоящото заключение ще се позовавам на разпоредбите, така както са номерирани в понастоящем действащите Договори, ако не се налага да се прилагат разпоредбите на Договора за ЕО. Доколкото се цитира практиката на Съда относно разпоредбите, заменени от сега действащите, изхождам от предпоставката, че тази практика се прилага и към новите разпоредби, доколкото те не са съществено изменени. Накрая, ще използвам наименованията, използвани в новите Договори (по-конкретно „Съюз“ вместо „Общност“).

(ЕО) № 44/2001, а именно Брюкселската конвенция от 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела [5], Конвенцията CMR е призната за специална конвенция по смисъла на разпоредбата, заменена от член 71 от Регламент (ЕО) № 44/2001 [6]. Междувременно тя е ратифицирана от всички държави членки.

4. Член 31 от Конвенцията CMR има следното съдържание:

„1. За всеки спор, произтичащ от превозите, подчинени на тази конвенция, ищецът може да сезира, освен съдилищата на договарящите държави, посочени по общо съгласие на страните, още и тези на държавата, на територията на която се намира:

а) местожителството на ответника, главното му седалище или клонът, или агенцията, чрез която е бил сключен превозният договор, или

б) мястото, където стоката е била приета за превоз или мястото, предвидено за доставянето ѝ.

Ищецът може да сезира само тези съдилища.

2. Когато при спор, посочен в параграф 1 от този член, тече дело пред компетентен съд съгласно този параграф или когато е било произнесено решение по този спор, не може да се предявява нов иск за същото между същите страни, освен ако решението на съда, пред който е бил предявен първият иск, е невъзможно да бъде изпълнено в страната, където е предявен новият иск.

3. Когато при спор, посочен в параграф 1 от този член, решение на съд в договаряща страна е станало изпълнимо в тази държава, то става изпълнимо и във всички останали договарящи държави веднага след изпълнението на установените за това формалности в заинтересованата държава. Тези формалности не могат да доведат до преразглеждане на спора.

4. Разпоредбите на параграф 3 от този член се прилагат за съдебните решения, постановени с участие на страните, задочните решения и съдебните спогодби, но не се прилагат за решенията за предварително изпълнение, както и за обезщетенията за вреди и лихви, съдебни разноски срещу ищец, чийто иск е бил отхвърлен, изцяло или частично.

[…]“

5 — ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3). Вж. също консолидираната версия (ОВ C 27, 1998 г., стр. 1).

6 — Вж. списъка, включен в доклада за Конвенцията относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела, изготвен от г-н P. Jenard (ОВ C 59, 1979 г., стр. 18).

5. Член 47 от Конвенцията CMR урежда компетентността за нейното тълкуване:

„Всеки спор между две или повече договарящи страни относно тълкуването или прилагането на тази конвенция, който страните не биха могли да уредят чрез преговори или по друг начин, може да бъде предявен по искане на една от заинтересованите страни, пред Международния съд, за да бъде решен от него."

Б — *Правна уредба на Европейския съюз*

6. Член 351, първа и втора алинея от ДФЕС (предишен член 307 ЕО) гласи:

„Правата и задълженията, произтичащи от споразумения, сключени преди 1 януари 1958 г. или, за присъединяващите се държави — преди датата на тяхното присъединяване, между една или повече държави членки, от една страна, и една или повече трети страни, от друга, не се засягат от разпоредбите на Договорите.

Доколкото тези споразумения са несъвместими с Договорите, заинтересованата държава членка или държава са длъжни да предприемат всички необходими мерки, за да премахнат установените несъответствия. Когато е необходимо, държавите членки взаимно се подпомагат за постигането на тази цел, а когато това е възможно — приемат общ подход."

7. Съображения 16, 17 и 25 от Регламент (ЕО) № 44/2001 гласят:

„(16) Взаимното доверие в упражняването на правосъдие в Общността оправдава съдебни решения, които са постановени в държава членка, да бъдат автоматично признавани без нуждата от някаква процедура, освен в случаите на оспорване.

(17) По силата на същия принцип на взаимно доверие трябва да бъде ефективна и бърза процедурата за превръщането на едно съдебно решение, което е постановено в една държава членка, в изпълняемо в друга. За тази цел [допускането на изпълнението на съдебно решение трябва да се извършва] на практика автоматично след изцяло формална проверка на представените документи, без съдът да има възможност да повдига по свой почин някое от основанията за неизпълняемост, които са установени по силата на настоящия регламент.

[…]

(25) Спазването на международните задължения, по които са страни държавите членки, означава, че настоящият регламент не засяга договори във връзка със специални въпроси, по които са страни държавите членки."

8. Член 27 от Регламент (ЕО) № 44/2001 урежда по следния начин случаите, в които е налице едновременна висящност на дела с един и същи предмет и основание пред съдилищата на няколко държави членки (lis pendens):

„1. Когато дела с един и същ предмет и между същите страни, са заведени в съдилищата на различни държави членки, всеки съд, различен от първия сезиран съд, спира разглеждането на делото служебно, докато бъде установена компетентността на първия сезиран съд.

2. Когато бъде установена компетентността на първия сезиран съд, всеки друг съд, различен от първия сезиран съд, се отказва от компетентност в полза на този съд."

9. Член 34 от Регламент (ЕО) № 44/2001 предвижда следните възможни основания за отказ да се признае чуждестранно съдебно решение:

„Съдебно решение не се признава:

1. ако признаването явно противоречи на [обществения ред] в държавата членка, в която се иска признаване;

[…]

3. ако то противоречи на съдебно решение, постановено по спор между същите страни в държавата членка, в която се иска признаване;

[…]"

10. Член 35 от Регламент (ЕО) № 44/2001 добавя други основания за отказ. Параграф 3 от този член гласи:

„При спазване на параграф 1 не може да бъде преразглеждана компетентността на съда на държавата членка по произход. Критерият за [обществен ред], посочен в член 34, точка 1, не може да се прилага по отношение на правилата относно компетентността."

11. Ако решението по молбата за допускане на изпълнение на съдебно решение се обжалва по реда на членове 43 и 44, съгласно член 45, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 44/2001 посочените по-горе основания за отказ за признаване се прилагат mutatis mutandis.

12. Член 71 урежда връзката между Регламент (ЕО) № 44/2001 и конвенции, сключени от държавите членки по следния начин:

„1. Настоящият регламент не засяга действието на конвенции, по които са страни държавите членки и които във връзка със специфични области уреждат компетентността или признаването и изпълнението на съдебни решения.

2. С цел да се осигури еднакво тълкуване, параграф 1 се прилага по следния начин:

а) настоящият регламент не пречи съд на държава членка, която е страна по конвенция, отнасяща се до специфична област, да се признае за компетентен [въз основа] на тази конвенция, дори когато ответникът е с местоживеене в друга държава членка, която не е страна по тази конвенция. Сезираният съд прилага във всички случаи член 26 от настоящия регламент;

б) съдебни решения, постановени в държава членка от съд, който се е признал за компетентен [въз основа] на конвенция, засягаща специфична област, се признават и изпълняват в другите държави членки в съответствие с настоящия регламент.

Когато конвенция относно специфична област, по която са страни както държавата членка по произход, така и сезираната държава членка, установява условия за признаване и изпълнение на съдебни решения, се прилагат тези условия. Във всеки случай разпоредбите на настоящия регламент относно процедурата за признаване и изпълнение на съдебни решения, могат да бъдат приложени."

III — Фактите и преюдициалните въпроси

13. През април 2001 г. Siemens Nederland N.V. (наричано по-нататък „Siemens“) и TNT Express Nederland B.V. (наричано по-нататък „TNT“) сключват договор за превоз на стоки на стойност 103 540 DEM и с тегло 12 kg от Zoetermeer в Нидерландия до Unterschleissheim в Германия, където обаче те не пристигат. Според констатациите на запитващата юрисдикция по отношение на договора се прилагат разпоредбите на Конвенцията CMR.

14. На 6 май 2002 г. TNT предявява иск пред Rechtbank Rotterdam (Нидерландия) за установяване, че не носи отговорност пред AXA Versicherung AG (наричано по-нататък „AXA“), застрахователя на Siemens, извън рамките на предвидения в член 23 от Конвенцията CMR максимален праг на отговорност (8,33 единици „специални права на тираж“ [което понастоящем съответства на 8,98 EUR] за килограм тегло). Искът е отхвърлен с решение от 4 май 2005 г. TNT подава жалба срещу това решение пред Gerechtshof te ‚s Gravenhage (Нидерландия).

15. От своя страна на 20 август 2004 г. AXA предявява иск срещу TNT пред Landgericht München I [първи апелативен съд, Мюнхен] (Германия) за обезщетение за вредите, нанесени на застрахованото от него лице вследствие на липсата на стоките.

16. В рамките на това производство на основание член 31, параграф 2 от Конвенцията TNT повдига възражение за висящо производство пред друг съд. При все това Landgericht приема, че е компетентен да се произнесе, по съображението, че според постоянната практика на германския Bundesgerichtshof [Федерален върховен съд] (BGH) отрицателният установителен иск, предявен от TNT, и осъдителният иск, предявен от AXA, не се отнасят до „същото“ по смисъла на член 31, параграф 2 от Конвенцията CMR, като с решения от 4 април и 7 септември 2006 г. осъжда TNT да заплати обезщетение за вреди.

17. На 6 март 2007 г. AXA подава молба пред Rechtbank Utrecht (Нидерландия) за допускане на изпълнението на решенията, постановени от Landgericht München I, в Нидерландия. Тази молба е уважена на 28 март 2007 г. по реда на обезпечително производство. Жалбата срещу това решение, подадена на основание член 43 от Регламент (ЕО) № 44/2001, е отхвърлена.

18. TNT поддържа исканията си с касационна жалба, подадена пред Hoge Raad (Нидерландия). В подкрепа на жалбата си то поддържа, че член 31 от Конвенцията CMR надделява над забраната за преразглеждане на компетентността на съда по произход, уредена в член 35, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 44/2001. Към момента на подаване на касационната жалба Gerechtshof te ‚s Gravenhage все още не се е произнесъл по подадената от TNT жалба срещу решението на Rechtbank Rotterdam, с което е отхвърлен отрицателният установителен иск.

19. При тези обстоятелства Hoge Raad решава да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли член 71, параграф 2, буква б), втора алинея от Регламент (ЕО) № 44/2001 да се тълкува в смисъл, че

i) режимът на признаване и изпълнение по Регламент № 44/2001 отстъпва на този по специалната конвенция само ако режимът по специалната конвенция предвижда да бъде прилаган изключително, или че

ii) ако са едновременно приложими условията за признаване и изпълнение, предвидени в специалната конвенция и в Регламент № 44/2001, трябва да се прилагат винаги условията на специалната конвенция, а тези на Регламент № 44/2001 да не се прилагат, дори ако специалната конвенция не предвижда, че има изключително действие по отношение на други международни правила за признаване и изпълнение?

2) Компетентен ли е Съдът с цел предотвратяване на противоречиви съдебни решения в посочения в първия въпрос случай на стълкновение на норми, да тълкува — по обвързващ за юрисдикциите на държавите членки начин — Конвенцията за договора за международен автомобилен превоз на стоки, подписана в Женева на 19 май 1956 г.(CMR), когато се касае за областта, уредена от член 31 от тази конвенция?

3) При утвърдителен отговор на втория въпрос, а също и на първия въпрос, подточка i), трябва ли режимът на признаване и изпълнение съгласно член 31, параграфи 3 и 4 от Конвенцията CMR да се тълкува в смисъл, че Конвенцията не предвижда, че има изключително действие, и оставя свобода за прилагането на други международни правила за изпълнение, които подобно на Регламент № 44/2001 позволяват признаването и изпълнението на съдебни решения?

В случай че Съдът даде утвърдителен отговор на първия въпрос, подточка ii), а също и на втория въпрос, Hoge Raad отправя и следните три въпроса с оглед на по-нататъшното разглеждане на касационната жалба:

4) Дава ли член 31, параграфи 3 и 4 от Конвенцията CMR право на съда на държавата, в която се иска признаване, сезиран с молба за допускане на изпълнение, да контролира дали съдът на държавата по произход е имал международна компетентност да разгледа правния спор?

5) Трябва ли член 71, параграф 1 от Регламент № 44/2001 да се тълкува в смисъл, че при стълкновение между правилата за висящо производство на Конвенцията CMR и тези на Регламент № 44/2001 правилата за висящо производство на Конвенцията CMR имат предимство пред тези на Регламент № 44/2001?

6) Отнасят ли се поисканото в настоящия случай в Нидерландия установяване и поисканото в Германия обезщетение до „същото“ по смисъла на член 31, параграф 2 от Конвенцията CMR?“

20. В производството пред Съда становища представят TNT, правителствата на Нидерландия, на Чешката република и на Германия, както и Европейската комисия.

IV — Правен анализ

А — *Предварителни бележки*

21. В случай на повреда или липса на стоки при превоза искове могат да бъдат предявени от двете страни: от правоимащия (изпращач или получател) — иск за обезщетение за вреди, и обратно, от превозвача — иск за установяване, че не отговаря за вредите или евентуално че отговаря до определена максимална сума (т.нар. отрицателен установителен иск).

22. Сезирани с подобни искове, съдилищата в държавите — страни по Конвенцията CMR, тълкуват по различен начин правилата относно обезщетението за вреди, установени в Конвенцията CMR. Предвиденото в член 29 от Конвенцията CMR дерогиране на ограничението на отговорността за вреди в зависимост от степента на вината се тълкува отчасти по-стриктно, отчасти по-разширително [7]. Това положение може да доведе до надпревара на двете страни за сезиране на съда, който възприема съответно благоприятното за тях тълкуване [8]. Последица от това нерядко са паралелни производства пред съдилищата в различни държави.

23. Член 31, параграф 2 от Конвенцията CMR наистина предвижда, че по принцип не е допустим нов иск, когато вече тече дело „за същото, между същите страни“ (правило lis pendens). В крайна сметка обаче не е изключена възможността от

7 — Вж. обзора в: H. Jesser-Huß, Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch, 2. Aufl., München, 2009, член 29 от Конвенцията CMR, точки 8—13.

8 — Вж. заключението на генералния адвокат при Hoge Raad der Nederlanden Strikwerda, представено на 5 септември 2008 г. в главното производство, стр. 4, точка 9 с други позовавания.

паралелни производства, доколкото между съдилищата на договарящите държави няма единодушие по отношение на тълкуването на правилото lis pendens [9].

24. Съдилищата на някои държави — страни по Конвенцията CMR, включително германските съдилища, тълкуват стриктно понятието „същото“. Те считат, че посочените по-горе реципрочни искове не се отнасят до „същото“ по съображението, че единият иск е насочен само към (отрицателно) установяване, а другият иск — към осъждане. Целта на правната защита, преследвана от осъдителния иск, надхвърля предмета на установителния иск, така че двата иска нямат идентичен предмет. Следователно висящността на производство по отрицателен установителен иск не е пречка за предявяването на осъдителен иск [10].

25. В съответствие с изложената позиция Landgericht München I приема, че е компетентен да се произнесе по осъдителния иск на AXA, въпреки че в Нидерландия производството по отрицателния установителен иск вече е висящо.

26. Hoge Raad, подобно на съдилищата на други договарящи държави [11], застъпва обратното становище, че съгласно член 31, параграф 2 от Конвенцията CMR по-рано предявеният отрицателен установителен иск също има предимство пред предявения впоследствие осъдителен иск. Във връзка с това се прави позоваване по-конкретно на практиката на Съда относно правилото lis pendens, установено в член 21 от Брюкселската конвенция [12].

27. Следва да се отбележи обаче, че главното производство по настоящото дело вече се намира в напреднал стадий. В случая вече не стои непосредствено въпросът дали сезираната юрисдикция е компетентна да се произнесе по осъдителен иск, макар че противната страна преди това е предявила отрицателен установителен иск пред съдилищата на друга държава членка, тъй като Landgericht München I вече е постановил подлежащо на изпълнение решение. Нидерландските юрисдикции трябва да се произнесат само по въпроса дали това съдебно решение подлежи на признаване и изпълнение в Нидерландия. Един от основните въпроси на настоящото производство е дали в този контекст изобщо все още се допуска преразглеждане на компетентността на съда по произход.

9 — Вж. позоваванията в: J. Haubold, CMR und europäisches Zivilverfahrensrecht — Klarstellungen zu internationaler Zuständigkeit und Rechtshängigkeit, Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts — IPRax 2006, 224, 227 и бележки под линия 24 и 25.

10 — BGH, Решение от 20 ноември 2003 г. по дело I ZR 102/02 и Решение от 20 ноември 2003 г. по дело I ZR 294/02, достъпни в Интернет на адрес: www.bundesgerichtshof.de.

11 — Вж. например Österreichischer Oberster Gerichtshof (OGH) [Австрийски върховен съд], Решение от 17 февруари 2006 г. (10 Ob 147/05 y) и Court of Appeal of England and Wales (Обединено кралство), Решение от 23 януари 2001 г. по дело Andrea Merzario Ltd Internationale Spedition Leitner Gesellschaft GmbH (2001) EWCA civ. 61, точки 80—98 и 103—109).

12 — Вж. Решение от 8 декември 1987 г. по дело Gubisch Maschinenfabrik (144/86, Recueil, стр. 4861, точки 14—19) и Решение от 6 декември 1994 г. по дело Tatry (C-406/92, Recueil, стр. I-5439, точки 37—45).

28. Член 45, параграф 1 във връзка с член 35, параграф 3 от Регламент № 44/2001 забранява преразглеждане на компетентността на съда на държавата членка по произход като условие за признаване и изпълнение. Това означава, че дори ако от гледна точка на съда по допускане на изпълнението съдът, решил делото по същество, неоснователно е приел, че е компетентен, това обстоятелство в съответствие с Регламент № 44/2001 не би могло да доведе до отказ да се допусне изпълнение. Доколко на този етап от производството член 31 от Конвенцията CMR също изключва подобно преразглеждане на компетентността, е въпрос, който следва да бъде изяснен в рамките на настоящото производство.

29. Следователно по отношение на изпълнението на съдебното решение на Landgericht München I в Нидерландия от значение е да се определи по какъв начин следва да се прави разграничение между приложното поле на Конвенцията CMR и това на Регламент № 44/2001. Единствено в случай че Конвенцията CMR има приоритет пред правилата относно признаването и изпълнението, предвидени в Регламента, съдът по допускане на изпълнението евентуално би имал правомощието да преразгледа компетентността на съда, постановил подлежащото на изпълнение съдебно решение.

Б — *По първия преюдициален въпрос*

30. С първия си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска от Съда тълкуване на член 71 от Регламент № 44/2001 с оглед на връзката между този регламент и конвенциите, сключени от държавите членки, които уреждат компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения в специфични области (наричани по-нататък „специални конвенции“). Накратко, запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 71 поставя прилагането с предимство на правилата на специална конвенция под условието тези правила да предвиждат, че имат изключително действие.

31. Преди да се отговори на този въпрос, следва да се направят някои общи бележки относно значението на член 71 от Регламент № 44/2001.

32. Както генералният адвокат Tesauro в заключението си по дело Tatry вече правилно е отбелязъл относно замененатa от този член разпоредба на член 57 от Брюкселската конвенция, става дума за специално правило относно координирането между Брюкселската конвенция или Регламент № 44/2001, от една страна, и конвенциите, сключени в миналото от държавите членки, имащи за предмет компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения в специфични области, от друга страна [13].

33. Член 71 от Регламент № 44/2001 позволява прилагането на посочените специални конвенции, сключени от държавите членки, като ограничава приложното поле на Регламента при определени условия.

13 — Заключение на генералния адвокат Tesauro, представено на 13 юли 1994 г. по дело Tatry, посочено в бележка под линия 12, точка 8.

34. Както Съдът е обяснил в Решение по дело Tatry, посочено по-горе, целта на това изключение е да се гарантира спазването на правилата относно компетентността, както и относно признаването и изпълнението на чуждестранни съдебни решения, съдържащи се в специални конвенции, тъй като тези правила са приети при отчитане на специфичния характер на областите, до които се отнасят [14]. Както освен това е видно от съображение 25 от Регламента, член 71 от Регламент № 44/2001 има за цел да позволи на държавите членки да изпълнят техните международни задължения.

35. Посоченото ограничение на приложното поле на Регламент № 44/2001 обаче поражда определено напрежение от гледна точка на основния принцип за приложимостта на правото на Съюза и на неговото предимство пред националното право, включително пред конвенциите, сключени от държавите членки. Регламентът трябва да се прилага винаги когато това не противоречи на специална конвенция. Освен това ограниченията на приложното поле на Регламента трябва да се тълкуват стриктно и се допускат само доколкото това е необходимо за спазването на специалната конвенция.

36. Това има две последици:

— Член 71 от Регламента предоставя предимство на международноправните норми само в отделни случаи по отношение на въпроси, уредени в специалната конвенция [15]. Ако даден въпрос не е или само отчасти е уреден в конвенцията, в допълнение следва евентуално да се прилагат разпоредбите на Регламента.

— Прилагането на разпоредбите на Регламента не е изключено и ако даден въпрос е уреден в конвенция, без обаче самата уредба да предвижда, че има изключително действие, а определя, че е приложима само субсидиарно по отношение на други режими или като тяхна факултативна алтернатива [16]. Напротив, тези разпоредби могат да се прилагат вместо специалната конвенция.

37. Тези принципи намират също израз в разпоредбите на член 71, параграф 2 от Регламента, които в известна степен

14 — Решение по дело Tatry (посочено в бележка под линия 12, точка 24), постановено във връзка с член 57 от Брюкселската конвенция. Тази констатация може обаче да се приложи към формулираната почти еднакво разпоредба на член 71 от Регламент № 44/2001, тъй като от съображение 19 от Регламента следва, че трябва да се гарантира приемственост в тълкуването между Конвенцията и Регламента (вж. Решение от 23 април 2009 г. по дело Draka NK Cables и др., C-167/08, Сборник, стр. I-3477, точка 20 и Решение от 10 септември 2009 г. по дело German Graphics, C-292/08, Сборник, стр. I-8421, точка 27).

15 — Вж. в този смисъл Решение по дело Tatry (посочено в бележка под линия 12, точка 25).

16 — Така например член 23 от Хагската конвенция относно признаването и изпълнението на съдебни решения, свързани със задължения за издръжка, сключена на 2 октомври 1973 г. (достъпна в Интернет на адрес: www.hcch.net), предвижда, че Конвенцията не е пречка за прилагането на правилата за признаване и изпълнение, предвидени в други инструменти.

представляват разпоредби за прилагане или уточнение на параграф 1 от този член [17].

38. Така от член 71, параграф 2, буква б), първа алинея следва, че правилата относно признаването и изпълнението, предвидени в Регламента, се прилагат и когато компетентността за постановяването на съответното съдебно решение се основава на специална конвенция. Несъмнено в това отношение конвенция, съдържаща правила относно подсъдността, ще се приложи вместо разпоредбите на глава II от Регламент № 44/2001. Това обаче не означава, че ще бъде напълно изключена приложимостта на Регламента и следователно би могло да се прибегне до националното право по въпросите, които конвенцията не урежда (по-специално въпроси, които се отнасят до признаването и изпълнението). Напротив, разпоредбите относно признаването и изпълнението остават приложими при спазване на втора алинея от разпоредбата.

39. Член 71, параграф 2, буква б), втора алинея е от основно значение за настоящия случай. Съгласно първото изречение на тази алинея се прилагат условията за признаване и изпълнение, установени от специална конвенция, по която са страни както държавата членка по произход, така и сезираната държава членка. По аргумент за противното от тази формулировка следва, че Регламентът може да бъде приложен, доколкото подобна конвенция не съдържа или съдържа непълна уредба на даден въпрос.

40. Вярно е, че от текста на разпоредбата не става съвсем ясно дали е необходимо правните разпоредби на конвенцията също така да предвиждат, че имат изключително действие. Доколкото ограниченията на приложното поле на Регламента трябва да се тълкуват стриктно, би било в противоречие с неговите цели, ако предвидените в него правила не се прилагаха, дори когато специалната конвенция не изисква това императивно, предвиждайки, че са приложими само собствените ѝ разпоредби [18].

41. Подобно стриктно тълкуване на член 71 от Регламент № 44/2001 се подкрепя освен това от залегналия в основата на Регламента принцип на *favor executionis* [19]. Така още в Решение по дело Tatry, посочено по-горе, Съдът е подчертал, че целта на Брюкселската конвенция е „в рамките на Общността да се укрепи правната защита на установените там лица и да се улесни признаването на съдебни решения, за да се гарантира тяхното изпълнение“ [20].

17 — Вж. заключението на генералния адвокат Tesauro по дело Tatry (посочено в бележка под линия 12, точка 8).

18 — Вж. по този въпрос примера с Конвенцията за корабоплаване по Рейн, посочен в доклада за Конвенцията за присъединяването на Кралство Дания, Ирландия и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия, изготвен от г-н P. Schlosser (ОВ C 59, 1979 г., стр. 71 и 79, точка 243).

19 — Вж. съображения 16 и 17.

20 — Вж. Решение по дело Tatry (посочено в бележка под линия 12, точка 25).

42. Възможността за прилагане на правилата, благоприятстващи изпълнението, е в съответствие с *favor executionis*, ако съответната конвенция не изисква чуждестранно съдебно решение да може да се изпълнява само при условията, които тя самата установява, а допуска като алтернативна възможност прилагането на други разпоредби.

43. В това отношение предвидените в Регламент № 44/2001 правила често улесняват изпълнението в сравнение с международните конвенции, което се обяснява с факта, че по силата на взаимното доверие, което е в основата на тясното сътрудничество между съдилищата на държавите членки, в повечето случаи Регламентът установява по-ограничени изисквания за признаването и изпълнението отколкото международните конвенции. Това е видно например от член 35, параграф 3 от Регламента, според който компетентността на съдилищата на държавата членка по произход не може да бъде преразглеждана.

44. С оглед на изложеното по-горе на първия преюдициален въпрос следва да се отговори:

Член 71, параграф 2, буква б), втора алинея от Регламент (ЕО) № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че приоритет пред разпоредбите на Регламента относно условията за признаване и изпълнение на съдебни решения на съд на друга държава членка имат само съответните правила, предвидени в специална конвенция, страни по която са както държавата членка по произход, така и сезираната държава членка, доколкото правилата на конвенцията са изчерпателни и имат изключително действие в смисъл, че съставляват пречка за прилагането на регламента.

B — *По втория преюдициален въпрос*

45. С втория си преюдициален въпрос Hoge Raad иска да се установи дали Съдът е компетентен да тълкува Конвенцията CMR. При по-задълбочено разглеждане на този въпрос става ясно, че той включва два аспекта.

46. От една страна, следва да се изясни дали в рамките на член 71, параграф 2, буква б), втора алинея от Регламента Съдът може да разгледа Конвенцията CMR, за да определи приложното поле на Регламента.

47. От друга страна, с този преюдициален въпрос Hoge Raad преследва още една цел, а именно да получи разяснения по въпроса дали в по-общ смисъл Съдът може да тълкува специална конвенция, сключена от държавите членки, с цел да гарантира еднакво тълкуване на правилата lis pendens, предвидени както в Конвенцията, така и в Регламент (ЕО) № 44/2001.

48. Този втори аспект на преюдициалния въпрос би имал обаче хипотетичен характер, ако в резултат на по-нататъшния анализ се установи, че Конвенцията CMR не съдържа разпоредби, които имат приоритет пред разпоредбите на Регламента

относно признаването и изпълнението. Всъщност в този случай съгласно член 35, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 44/2001 нидерландските юрисдикции нямат правомощието да преразгледат компетентността на съда по произход. Следователно тогава не би имало и причина да се разглежда по-задълбочено въпросът дали посоченият съд е тълкувал правилно правилото lis pendens, предвидено в член 31 от Конвенцията CMR.

49. Само по пътя на тълкуване може обаче да се установи дали Конвенцията CMR съдържа разпоредби, които имат приоритет пред разпоредбите на Регламента относно признаването и изпълнението. Следователно Съдът трябва да се произнесе по въпроса дали това тълкуване е негово задължение или задължение на националните юрисдикции. Тогава ще стане ясно дали по-нататък Съдът ще тълкува пряко Конвенцията CMR или може да тълкува само Регламента с оглед на Конвенцията CMR.

1. Конвенции, по които Съюзът е страна

50. Съгласно член 267 ДФЕС (предишен член 234 ЕО) Съдът е компетентен да тълкува Договорите, актовете на институциите, органите, службите и агенциите на Съюза. Според постоянната съдебна практика международните споразумения, по които самият Съюз е станал страна в съответствие с процедурата, предвидена в член 218 ДФЕС (предишен член 300 ЕО), спадат също към актовете на институциите. Тези споразумения стават съставна част от правния ред на Съюза, а в рамките на този ред Съдът е компетентен да се произнася преюдициално относно тълкуването на правото [21].

51. Съюзът като такъв обаче не е договаряща страна по Конвенцията CMR, а такива са само държавите членки, така че компетентността на Съда да тълкува тази конвенция не може да се основава пряко на участие на Съюза.

2. Аналогия със смесените споразумения?

52. Вярно е, че Конвенцията CMR не попада и сред така наречените смесени споразумения, които поради споделената компетентност по отношение на уредената по същество материя, са сключени както от държавите членки, така и от Съюза. При все това, позовавайки се на Решение по

21 — Вж. Решение от 30 април 1974 г. по дело Haegeman (181/73, Recueil, стр. 449, точки 2—6), Решение от 30 септември 1987 г. по дело Demirel (12/86, Recueil, стр. 3719, точка 7), Решение от 10 януари 2006 г. по дело IATA и ELFAA (C-344/04, Recueil, стр. I-403, точка 36), Решение от 3 юни 2008 г.по дело Intertanko и др. (C-308/06, Сборник, стр. I-4057, точка 53) и Решение от 22 октомври 2008 г. по дело Bogiatzi (C-301/08, Сборник, стр. I-10185, точка 23 и сл.).

дело Hermès [22], което се отнася до тълкуването на Споразумението за свързаните с търговията аспекти на правата върху интелектуалната собственост (TRIPS), запитващата юрисдикция пита дали не е налице аналогия с тълкувателните правомощия в рамките на смесените споразумения.

53. Смесените споразумения също се считат за споразумения, сключени от Съюза, които Съдът във всеки случай е компетентен да тълкува в рамките, определени от компетентността на Съюза [23]. Невинаги обаче е така лесно да се разграничат ясно съответните области на компетентност. Така в практиката си по член 50 от Споразумението TRIPS Съдът е приел, че е компетентен да тълкува тази разпоредба относно изискванията към временните мерки за закрила на правата върху интелектуалната собственост и в случаите, когато в рамките на конкретния спор тази разпоредба следва да се приложи с цел закрила не на марка на Общността, а на национална марка [24]. Съдът мотивира това със съображението, че независимо от вида на разглежданата марка се прилагат същите национални разпоредби за транспониране на член 50 от Споразумението TRIPS, така че е желателно те да се тълкуват еднакво [25].

54. Запитващата юрисдикция поставя въпроса дали от съдебната практика следва, че Съдът е компетентен да тълкува правилото lis pendens, предвидено в Конвенцията CMR, въпреки че то не се съдържа в споразумение, сключено от Съюза. При все това според нея може да съществува такава необходимост от еднакво тълкуване на член 31 от Конвенцията CMR и член 27 от Регламент (ЕО) № 44/2001.

55. В решение по дело Hermès, посочено по-горе, Съдът наистина е подчертал, че е налице несъмнен интерес на Общността разпоредба, която може да бъде приложена както към положения, попадащи в приложното поле на националното право, така и към положения, попадащи в приложното поле на общностното право, независимо от обстоятелствата, при които се прилага, да се тълкува еднакво, с цел да се предотвратят бъдещи различия в тълкуването [26].

56. От това обаче не може да се направи изводът, че правото на Съюза изисква правилата lis pendens, предвидени в Конвенцията CMR и в Регламент (ЕО) № 44/2001, също да се тълкуват еднакво. Всъщност Споразумението TRIPS е споразумение, по което Съюзът е страна. Неговите разпоредби са въведени в правото на Съюза, така че е релевантно тълкуването им в този контекст.

22 — Решение от 16 юни 1998 г. (C-53/96, Recueil, стр. I-3603).

23 — Вж. Решение по дело Haegemann (посочено в бележка под линия 21, точки 2—6), Решение по дело Demirel (посочено в бележка под линия 21, точка 7), Решение по дело Hermès (посочено в бележка под линия 22, точка 29), Решение от 14 декември 2000 г. по дело Dior и др. (C-300/98 и C-392/98, Recueil, стр. I-11307, точка 33) и Решение от 30 май 2006 г. по дело Комисия/Ирландия (C-459/03, Recueil, стр. I-4635, точка 84).

24 — Решение по дело Hermès (посочено в бележка под линия 22, точка 32) и Решение по дело Dior и др. (посочено в бележка под линия 23, точка 47 и сл.).

25 — Решение по дело Hermès (посочено в бележка под линия 22, точка 32) и Решение по дело Dior и др. (посочено в бележка под линия 23, точка 47 и сл).

26 — Решение по дело Hermès (посочено в бележка под линия 22, точка 32).

57. От друга страна, Конвенцията CMR и Регламент (ЕО) № 44/2001 са различни правни инструменти, които в съответствие с член 71 от Регламента са автономни: Регламентът не засяга разпоредбите на Конвенцията CMR относно съдебната компетентност. Поради това, за разлика от положението в областта, уредена от Споразумението TRIPS, или също в областта на правото на конкуренцията [27], в конкретно разглежданата връзка между Регламент № 44/2001 и Конвенцията CMR не се стига до стълкновение между разпоредбите, които се прилагат към положения, уредени от правото на Съюза, и разпоредбите, които са приложими към положения, попадащи извън приложното поле на правото на Съюза. Следователно липсва сходен интерес на Съюза от еднакво тълкуване на приложимите правни разпоредби, който би могъл да обоснове разпростиране на тълкувателната компетентност на Съда по отношение на разпоредбите на Конвенцията CMR.

3. Тълкуване на споразумения, по които Съюзът не е договаряща страна

58. Споразумения, сключени само от държавите членки, не са съставна част от правния ред на Съюза и не го обвързват [28]. Следователно по принцип Съдът не е компетентен да тълкува подобни конвенции [29]. Има обаче няколко хипотези, в които Съдът при все това е приел, че е компетентен да тълкува конвенции, макар че не са били сключени от Съюза (или от тогавашната Общност).

а) Тълкувателна компетентност по силата на функционална приемственост

59. Съдът е приел по изключение, че е компетентен да тълкува тогавашното Споразумение ГАТТ (Общо споразумение за митата и търговията) („ГАТТ от 1947 г.“) преди присъединяването на тогавашната Общност към СТО (Световна търговска организация). Той мотивира това със съображението, че Общността, без самата да е страна по това споразумение, е встъпила в задълженията на държавите членки по споразумението. Съответните правомощия са прехвърлени върху Общността от държавите членки с членове 111 и 113 от Договора за ЕИО. По-специално оттогава на основание на действащия към този момент член 114 от Договора за ЕИО Общността е сключила Споразумението за митата и търговията в рамките на ГАТТ „от името на Общността“ [30].

27 — Вж. по този въпрос Решение от 14 декември 2006 г. по дело Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio (C-217/05, Recueil, стр. I-11987, точка 20) и Решение от 11 декември 2007 г. по дело Ente Tabacchi Italiani (C-280/06, Сборник, стр. I-10893, точка 26).

28 — Вж. в този смисъл Решение от 14 юли 1994 г. по дело Peralta (C-379/92, Recueil, стр. I-3453, точка 16) и Решение от 24 юни 2008 г. по дело Commune de Mesquer (C-188/07, Сборник, стр. I-4501, точка 85), както и моето заключение, представено на 13 март 2008 г. по същото дело, точка 84.

29 — Вж. Решение от 27 ноември 1973 г. по дело Vandeweghe (130/73, Recueil, стр. 1329, точка 2), Решение от 2 август 1993 г. по дело Levy (C-158/91, Recueil, стр. I-4287, точка 21), Решение по дело Peralta (посочено в бележка под линия 28, точка 16) и Решение по дело Bogiatzi (посочено в бележка под линия 21, точка 24).

30 — Решение от 12 декември 1972 г. по дело International Fruit Company и др. (21/72—24/72, Recueil, стр. 1219, точки 15—18). Вж по този въпрос също Решение по дело Peralta (посочено в бележка под линия 28, точка 16), Решение по дело Intertanko и др. (посочено в бележка под линия 21, точка 48), Решение по дело Commune de Mesquer (посочено в бележка под линия 28, точка 85) и Решение по дело Bogiatzi (посочено в бележка под линия 21, точка 25).

60. Несъмнено в областта на международното гражданско процесуално право в съответствие с член 81, параграф 2, буква а) от ДФЕС (предишен член 65 ЕО) Съюзът има компетентност да приема мерки, които целят да осигурят признаването и изпълнението на съдебни и извънсъдебни решения по граждански и търговски дела. Освен това в своето Становище 1/03 Съдът е констатирал, че междувременно Съюзът също притежава изключителната външна компетентност за сключването на международни споразумения в тази област [31].

61. Гражданскопроцесуалните въпроси обаче не са главният предмет, уреден от Конвенцията CMR. Основната цел на тази конвенция е да се установят правила относно договора за автомобилния превоз на стоки. Дори да се предположи, че в тази област Съюзът евентуално притежава паралелна компетентност, например на основание на разпоредбите относно транспорта (член 90 и сл. от ДФЕС) или относно сближаването на законодателствата (член 114 ДФЕС), нищо не сочи, че той вече е упражнил в пълна степен тези правомощия. Следователно е изключена възможността Съюзът да се суброгира в правомощията на държавите членки по пътя на функционалната приемственост в рамките на Конвенцията CMR [32].

62. Както впрочем вече изясних по-подробно в моето заключение по дело Intertanko и др. [33], съмнително е — независимо от обхвата на правомощията на Съюза — дали наличието на съответни правомощия само по себе си е достатъчно, за да се твърди, че е налице обвързване на Съюза от международноправни задължения на държавите членки и съответна тълкувателна компетентност на Съда. В това отношение ГАТТ представлява изключение, доколкото прехвърлянето на правомощията в областта на търговската политика е било изрично уредено в тогавашния Договор за ЕИО. Освен това поради насочената към по-нататъшно развитие световна търговска система е съществувала особена необходимост от функционална приемственост.

63. За разлика от това, Конвенцията CMR е споразумение, сключено само от държавите членки, което установява правила относно гражданскоправни отношения. Тя няма цел за развитие подобна на тази на ГАТТ.

64. В областта на съдебната компетентност и на признаването и изпълнението на съдебни решения правилото, предвидено в член 71 от Регламент (ЕО) № 44/2001, представлява основен аргумент против тезата, че Съюзът, така да се каже, трябва да встъпи в правното положение на държавите членки като страна по конвенции, отнасящи се до специфични области. Всъщност съгласно тази разпоредба целта е конвенциите, сключени от държавите членки, да не се засягат като такива именно независимо от законодателната намеса на Съюза.

31 — Становище 1/03 от 7 февруари 2006 г. (Recueil, стр. I-1145).

32 — Вж. в този смисъл Решение по дело Intertanko и др. (посочено в бележка под линия 21, точка 49) и Решение по дело Bogiatzi (посочено в бележка под линия 21, точка 33).

33 — Заключение от 20 ноември 2007 г. по дело Intertanko и др., посочено в бележка под линия 21, точка 40 и сл.

б) Тълкувателна компетентност относно международното обичайно право, закрепено в международното договорно право

65. Освен това Съдът тълкува разпоредбите на международните конвенции, които Съюзът не е сключил, когато като израз на обичайни правила, установени от общото международно право, те имат задължителна сила за Съюза и поради това служат за критерий за действителността на актове, приети от институциите на Съюза [34]. Разпоредбите на Конвенцията CMR обаче нямат такова значение.

в)Тълкувателна компетентност по силата на специално предоставяне на компетентност

66. Освен това Съдът е компетентен да даде тълкуване на международна конвенция, свързана с предмета на Договорите, ако договарящите страни изрично му предоставят подобна компетентност. Като примери за тази хипотеза могат да бъдат посочени протоколите, приложени към Брюкселската конвенция и тези, приложени към Европейската конвенция за приложимото право към договорните задължения [35].

67. Конвенцията CMR обаче не съдържа подобно изрично предоставяне на компетентност на Съда. Напротив, член 47 от Конвенцията CMR предвижда компетентност на Международния съд да тълкува разпоредбите на Конвенцията CMR. Несъмнено тази компетентност се отнася само до спорове между договарящите страни и не изключва нито компетентността на националните юрисдикции да тълкуват Конвенцията CMR, нито евентуалната компетентност на Съда на Европейския съюз.

г) Тълкувателна компетентност по силата на препращане

68. Според съдебната практика Съдът може да тълкува отделни разпоредби, предвидени в международни споразумения, ако нормите на правото на Съюза

34 — Решение от 24 ноември 1992 г. по дело Poulsen и Diva Navigation (C-286/90, Recueil, стр. I-6019, точка 9 и сл.), Решение от 16 юни 1998 г. по дело Racke (C-162/96, Recueil, стр. I-3655, точка 45) и Решение по дело Intertanko и др., посочено в бележка под линия 21, точка 51.

35 — Вж. Протокол за тълкуването от Съда на Конвенцията от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 204, 1975 г., стр. 28) и Първи протокол от 19 декември 1988 г. за тълкуването от Съда на Европейските общности на Конвенцията за приложимото право към договорните задължения, открита за подписване в Рим на 19 юни 1980 г. (ОВ L 48, 1989 г., стр. 1).

препращат към тези разпоредби [36] или ако е приета правна уредба на Съюза с цел прилагане на изисквания на международни конвенции в Съюза [37].

69. Член 71 от Регламент (ЕО) № 44/2001 обаче не може да бъде приравнен на подобни разпоредби за препращане. Макар член 71 да се позовава на специалните конвенции на държавите членки, по този начин техните разпоредби не се инкорпорират в правото на Съюза. По-точно член 71 ограничава приложното поле на Регламента, за да могат конвенциите да продължат да се прилагат като актове на държавите членки.

70. От своя страна запитващата юрисдикция изглежда счита визираните в член 71 от Регламента конвенции за интегрирани в Регламента и по този повод се позовава на изявлението в доклада „Schlosser“ [38], че по принцип нормите за компетентност, предвидени в специалните конвенции, сами по себе си следва да се разглеждат като правила за компетентност, установени в Брюкселската конвенция.

71. Посоченото изявление има обаче за цел само да уточни, че правомощия, основани на специални конвенции, се приравняват по ранг на тези по Брюкселската конвенция. Компетентност, основана на специална конвенция, не трябва да е пречка за признаването и изпълнението на съдебно решение в друга държава членка, дори държавата членка, в която се иска признаване, да не е договаряща страна по специалната конвенция [39].

72. Следователно посоченото изявление в доклада „Schlosser“ не води до извода, че всички правила, предвидени в специални конвенции, се инкорпорират автоматично в Регламент (ЕО) № 44/2001 и по този начин стават право на Съюза. Това явно би противоречало на текста на член 71, съгласно който Регламентът *не засяга* действието на специалните конвенции.

36 — Вж. например позоваванията в Регламент (ЕО) № 40/94 на Съвета от 20 декември 1993 година относно марката на Общността (ОВ L 11, 1994 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 146) на Парижката конвенция за закрила на индустриалната собственост. Във връзка с това Съдът е дал тълкуване на нейните разпоредби в Решение от 11 март 2003 г. по дело Ansul (C-40/01, Recueil, стр. I-2439, точка 32 и сл.). Освен това, например член 11 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183) препраща към провеждането на процедура по връщане, предвидена в Конвенцията от 25 октомври 1980 г. за гражданско-правните аспекти на международното отвличане на дете.

37 — Решение от 22 юни 1989 г. по дело Fediol/Комисия (70/87, Recueil, стр. 1781, точка 19) и Решение от 7 май 1991 г. по дело Nakajima/Съвет (C-69/89, Recueil, стр. I-2069, точка 31).

38 — Посочен в бележка под линия 18, точка 240.

39 — Вж., от друга страна, резервата по отношение на признаването и изпълнението на съдебно решение, постановено въз основа на правило за компетентност, което се прилага само в държавата по произход, предвидена в член 57, параграф 4 от Конвенцията от Лугано относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, сключена в Лугано на 16 септември 1988 г. (ОВ L 319, 1988 г., стр. 9).

д) Междинно заключение

73. Поради това като междинно заключение следва да се приеме, че Конвенцията CMR не представлява международно споразумение, което е станало част от правния ред на Европейския съюз в най-широк смисъл. Следователно Съдът не е компетентен да тълкува пряко това споразумение, сключено от държавите членки.

4. Тълкуване на член 71 от Регламент (ЕО) № 44/2001 с оглед на правилата, предвидени в Конвенцията CMR

74. При все това страните в производството единодушно считат, че в рамките на разграничението на приложното поле на Регламент (ЕО) № 44/2001 и това на специални конвенции, сключени от държавите членки, Съдът трябва да разполага с правомощието да установява нормативното съдържание на подобни конвенции.

75. Така в Решение по дело Tatry, посочено по-горе, във връзка с член 57 от Брюкселската конвенция, който е заменен от член 71 от Регламент (ЕО) № 44/2001, Съдът е разгледал въпроса дали Международната конвенция относно задържането на морски кораби е била нарушена от прилагането на правилото lis pendens, установено в член 21 от Брюкселската конвенция[40]. Той обаче не излага по-подробни съображения откъде черпи правомощието си да тълкува тази международна конвенция.

76. Считам подхода на Съда по същество за правилен и споделям също така становището на страните по настоящото производство, че в рамките на прилагането на член 71 от Регламент (ЕО) № 44/2001 Съдът трябва да разполага с правомощието да разгледа съдържанието на конвенция, сключена от държавите членки във връзка със специфична област. Всъщност в противен случай той не би бил в състояние да определи приложното поле на Регламента и по този начин да гарантира еднаквото прилагане на правото на Съюза.

77. В това отношение обаче не става въпрос за първично тълкуване на международната конвенция, сключена от държавите членки, а за тълкуване на член 71 от Регламент (ЕО) № 44/2001 с оглед на прилагането от националната юрисдикция на предвидените в тази конвенция разпоредби. Налага се изводът, че нормативното съдържание на Конвенцията представлява правният и фактически контекст за конкретното тълкуване на правото на Съюза.

78. В случая Съдът се намира в ситуация, сходна на тази по преюдициално производство, в което се поставя въпросът за „съвместимостта“ на разпоредба на

40 — Посочено в бележка под линия 12, точка 27.

националното право с правото на Съюза. В тази хипотеза Съдът не е компетентен да установява по обвързващ начин съдържанието на разпоредба от националното право, а след това — да я подлага на окончателна преценка с оглед на критериите на правото на Съюза. Всъщност в такава ситуация Съдът дава тълкуване на правото на Съюза по отношение на правило, аналогично на конкретната разпоредба от националното право.

79. Това, което на пръв поглед изглежда чист формализъм, има обаче своето сериозно правно основание. Именно по този начин Съдът зачита първичната компетентност на юрисдикциите на държавите членки да тълкуват съответното национално право, включително международните споразумения, сключени от въпросната държава членка. При това положение остава прерогатив на запитващата юрисдикция да извърши окончателна преценка на националното право в светлината на даденото от Съда тълкуване и да не го прилага, ако то противоречи на правото на Съюза.

80. Изводът е, що се отнася до въпроса за тълкуването на Конвенцията CMR, че Съдът наистина може да вземе предвид нейното съдържание за целите на тълкуването на член 71 от Регламент (ЕО) № 44/2001, но преценката на приложимите разпоредби от Конвенцията CMR, на която се основава, не обвързва националните юрисдикции. Те обаче са длъжни да се съобразят с тълкуването на член 71 от Регламента, дадено от Съда въз основа на неговия прочит на правилата, предвидени в Конвенцията CMR.

81. Поддържаната в случая концепция за разпределението на правомощията между запитващата юрисдикция и Съда в рамките на прилагането на член 71 от Регламент (ЕО) № 44/2001 съответства на съдебната практика във връзка с член 351 ДФЕС (предишен член 307 ЕО).

82. Посочената разпоредба също урежда случаите, в които е налице стълкновение между задължения по заварени споразумения, сключени от държавите членки, и правото на Съюза. По този въпрос в Решение по дело Levy [41] Съдът пояснява, че не той в рамките на преюдициално производство, а националният съд следва да определи кои са задълженията на съответната държава членка по силата на заварено международно споразумение и да установи техния обхват, така че да може да се определи до каква степен тези задължения представляват пречка за прилагането на съответния акт на тогавашната Общност.

41 — Решение по дело Levy (посочено в бележка под линия 29, точка 21). В Решение от 18 ноември 2003 г. по дело Budějovický Budvar (C-216/01, Recueil, стр. I-13617), макар да излага множество съображения в подкрепа на действителността на двустранно споразумение (точка 148 и сл.), в крайна сметка Съдът отново оставя на запитващата юрисдикция да направи окончателните констатации по този въпрос (точка 163).

83. Освен това в практиката си по член 351 ДФЕС Съдът е прогласил задължението за тълкуване на заварените споразумения, сключени от държавите членки, във възможно най-голяма степен в съответствие с правото на Съюза [42]. Поради това следва да се постави въпросът дали към случаите на стълкновение между конвенции, сключени от държавите членки, и Регламент (ЕО) № 44/2001 се прилага аналогично задължение за конформно тълкуване, така както е уредено в член 71 от Регламента. Това би могло да бъде от значение например за въпроса дали правилото lis pendens, установено в член 31, трябва да се тълкува в съответствие с член 27 от Регламент (ЕО) № 44/2001.

84. Различните разрешения по отношение на евентуални стълкновения на норми, уредени в член 351 ДФЕС, от една страна, и в член 71 от Регламент (ЕО) № 44/2001, от друга страна, обаче не са в подкрепа на тезата за задължение за конформно тълкуване в рамките на член 71 от Регламента.

85. В това отношение, на първо място, следва да се уточни, че съгласно установената съдебна практика член 351 ДФЕС не се прилага към отношенията между държавите членки [43]. Следователно тази разпоредба няма пряка релевантност за настоящия случай, в който се прави позоваване на разпоредбите на Конвенцията CMR в производство, отнасящо се до две държави членки.

86. Независимо от всичко това, член 351 ДФЕС не би могъл да бъде приложен и по съображения по същество. Тази разпоредба изхожда от предпоставката, че в крайна сметка държавите членки са длъжни да прилагат ДЕС и ДФЕС, като за целта премахнат несъответствията между тези договори и задълженията си по международни споразумения в рамките на юридически възможното, чрез адаптирането на задълженията си към Договорите или, ако е необходимо, чрез денонсирането на съответното споразумение [44]. Това задължение съдържа един вид като недостатък задължението за конформно тълкуване.

87. Конфликт между задължение на държавите членки, произтичащо от международно споразумение — в случая от Конвенцията CMR — и разпоредба от правото на Съюза — в случая Регламент (ЕО) № 44/2001 — каквато е хипотезата на член 351 ДФЕС, е обаче изначално изключен чрез ограничението на приложното поле на Регламента в член 71 от него. Приемайки тази разпоредба, законодателят е съвместил съзнателно съществуването на Регламента с това на специалните правила, предвидени в конвенциите, включително в отношенията между държавите членки, за да предостави приоритет на

42 — Вж. Решение по дело Budějovický Budvar (посочено в бележка под линия 41, точка 169).

43 — Вж. Решение от 22 септември 1988 г. по дело Deserbais (286/86, Recueil, стр. 4907, точка 18) и Решение по дело Bogiatzi (посочено в бележка под линия 21, точка 19).

44 — Решение от 4 юли 2000 г. по дело Комисия/Португалия (C-84/98, Recueil, стр. I-5215, точка 58).

специалния режим [45]. От това следва, че не е необходимо адаптиране или конформно тълкуване на конвенциите, за да се избегнат във възможно най-голяма степен несъответствия с правото на Съюза.

5. Заключение по втория преюдициален въпрос

88. Следователно предвид изложеното дотук на втория преюдициален въпрос следва да се отговори, че Съдът не е компетентен да тълкува Конвенцията CMR. Съдът обаче следва да даде тълкуване на член 71 от Регламент (ЕО) № 44/2001 с оглед на прилагането от националната юрисдикция на онези разпоредби на Конвенцията CMR, които засягат приложното поле на Регламента и в този контекст да прецени съдържанието на разпоредбите на Конвенцията CMR.

Г — *По третия и четвъртия преюдициален въпрос*

89. С третия преюдициален въпрос Hoge Raad иска да се установи дали член 31, параграфи 3 и 4 от Конвенцията CMR представляват правила относно изпълнението, които не са изчерпателни и позволяват успоредно с тях да се прилагат съответните правила, предвидени в Регламент (ЕО) № 44/2001. Този въпрос следва да се разгледа заедно с четвъртия въпрос, който се отнася конкретно до проверката на компетентността на съда на държавата членка по произход като евентуално условие за изпълнението съгласно Конвенцията CMR.

90. В светлината на отговора на втория преюдициален въпрос обаче е необходимо да се преформулират тези въпроси. При тези условия следва да се провери дали разпоредби като тези на член 31, параграфи 3 и 4 от Конвенцията CMR следва да се считат за неизчерпателна правна уредба на условията за признаване и изпълнение по смисъла на член 71, параграф 2, буква б), втора алинея, първо изречение от Регламент (ЕО) № 44/2001, така че съответните разпоредби на Регламента да продължават да се прилагат, и по-специално да изключват проверката на компетентността на съда по произход в рамките на производството по изпълнение.

91. Съгласно член 31, параграф 3 от Конвенцията CMR изпълнимо решение на съд в договаряща страна по Конвенцията CMR е изпълнимо във всички останали договарящи държави веднага след изпълнението на установените за това формалности в заинтересованата държава. Член 31, параграф 4 от Конвенцията CMR

45 — Вж., от друга страна, членове 59 и 60 от Регламент № 2201/2003 (посочен в бележка под линия 36), които предоставят на този регламент предимство пред международните правни инструменти в отношенията между държавите членки.

уточнява за кои съдебния решения, с които приключва производството, се прилага параграф 3 от този член.

92. Освен това член 31, параграф 3, второ изречение от Конвенцията CMR определя като отрицателно условие, че изпълнението на тези формалности не може да доведе до „преразглеждане на спора“ („aucune révision de l’affaire“; „shall not permit the merits of the case to be re-opened“).

93. При това положение цитираните разпоредби от Конвенцията CMR изглежда не съдържат изчерпателен режим на условията за изпълнение, а в това отношение препращат към националните правила. Единственото изискване към съда по допускане на изпълнението е забраната за преразглеждане на спора. Предвид липсата на други релевантни изисквания в Конвенцията CMR следва да се приеме, че препращането към „формалностите“ в държавата по допускане на изпълнението визира съвкупността от действащите там правила за признаване и изпълнение на чуждестранни съдебни решения, като например производството по екзекватура, включително необходимата за целта проверка на материалноправните условия за изпълнение, като съвместимостта на подлежащото на изпълнение съдебно решение с ordre public [обществения ред].

94. Тази теза се подкрепя от историческия контекст на Конвенцията. Към момента на сключването ѝ през 1956 г. в някои договарящи държави все още е било обичайно да се извършва преразглеждане по същество на чуждестранно съдебно решение в рамките на признаването и изпълнението. В този контекст препращането към „формалностите“ следва да се разбира като указание за чисто „формалното“ естество на контрола („contrôle de la régularité formelle“), без да се извършва преразглеждане на спора, изрично забранено от член 31, параграф 3, второ изречение от Конвенцията CMR [46]. Следователно в този смисъл „формалности“ означава всички условия за изпълнение съгласно националното право с изключение на проверката за правилността по същество на това решение.

95. Поради това следва да се приеме, че правила като разпоредбите на Конвенцията CMR не регламентират изчерпателно условията за изпълнение. При това положение в съответствие с член 71, параграф 2, буква б), втора алинея, първо изречение от Регламент (ЕО) № 44/2001 такива разпоредби не съставляват пречка за прилагането на членове 38—52 от Регламента в отношенията между държавите членки.

96. Доколкото член 31 от Конвенцията CMR определя условията за изпълнение,

46 — R. Loewe, Erläuterungen zum Übereinkommen vom 19. Mai 1956 über den Beförderungsvertrag im internationalen Straßengüterverkehr (CMR), European Transport Law 11 (1976), 503, 583; H. Jesser-Huß, цит. съч. (посочено в бележка под линия 7, член 31 от Конвенцията CMR, точка 37).

релевантните правила във всеки случай не са предназначени да се прилагат специално в хипотезата за автомобилния превоз [47]. Това обстоятелство също е аргумент против тезата за приоритет на разпоредбите на Конвенцията CMR пред тези на Регламента относно признаването и изпълнението.

97. Остава да се провери дали, за разлика от член 35, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 44/2001, разпоредби като тези на Конвенцията CMR налагат преразглеждането на компетентността на съда по произход като императивно условие за изпълнението.

98. В подкрепа на тази теза отчасти се изтъква като аргумент връзката между параграф 3 и параграф 1 от член 31 от Конвенцията CMR. Твърди се, че след като член 31, параграф 3 гласи „спор, посочен в параграф 1 от този член", разпоредбата имплицитно предполага, че съдът по допускане на изпълнението преразглежда и компетентността на съда по произход, уредена в параграф 1 от този член [48]. Посоченото тълкуване се обосновава с необходимостта от защита на загубилата делото страна срещу правила за изпълнение, предвидени в Конвенцията CMR, които се възприемат като прекомерни [49].

99. С оглед на текста на член 31, параграф 1 от Конвенцията CMR изглежда обаче по-убедително, ако позоваването на „на спор, посочен в параграф 1 от този член", съдържащо се в член 31, параграф 3, се тълкува единствено като позоваване на израза „спор, произтичащ от превозите, подчинени на тази конвенция", съдържащ се в параграф 1 [50]. Освен това параграф 1 регламентира само въпроса за териториалната компетентност, но не и недопустимостта на последващ иск в случай на висящо производство по спора пред друг съд, която е уредена в параграф 2.

100. При това положение разпоредбите на Конвенцията CMR не изискват императивно проверка на компетентността на съда по произход. Конвенцията CMR не е обаче и пречка за тази проверка, ако тя се предвижда от национални разпоредби относно признаването и изпълнението.

101. В Европейския съюз преразглеждането на компетентността е изключено съгласно член 35, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 44/2001. При липса на изчерпателна правна уредба в друг смисъл в настоящия случай съгласно член 71, параграф 2, буква б) от Регламента прилагането на това правило, основано на принципа на *favor executionis,* не се изключва.

47 — Вж. P. de Meij, Samenloop EEX-Verordening met bijzondere verdragen, Deventer 2003, p. 251, 287.

48 — Вж. по този въпрос позоваванията в: A. Messent/D. A. Glass, Hill & Messent — CMR: Contracts for the International Carriage of Goods by Road, 3d ed., London 2000, 10.48 и бележка под линия 103.

49 — Вж. позоваванията в: H. Jesser-Huß, цит. съч. (посочено в бележка под линия 7, член 31 от Конвенцията CMR, точка 36 и бележки под линия 116 и 117).

50 — До този извод стига също H. Jesser-Huß, цит. съч. (посочено в бележка под линия 7, член 31 от Конвенцията CMR, точка 36).

102. Поради това на третия и четвъртия преюдициален въпрос следва да се отговори, че разпоредби като член 31, параграфи 3 и 4 от Конвенцията CMR не съставляват изчерпателна правна уредба на условията за признаване и изпълнение по смисъла на член 71, параграф 2, буква б), втора алинея, първо изречение от Регламент (ЕО) № 44/2001, и по-специално не изискват преразглеждане на компетентността на съда по произход, така че се прилагат съответните правила, предвидени в Регламент (ЕО) № 44/2001.

Д — *По петия и шестия преюдициален въпрос*

103. Предвид отговорите на първия до четвъртия преюдициален въпрос не е необходимо да се дава отговор на петия и шестия въпрос, които са поставени само при условията на евентуалност.

V — Заключение

104. Като се имат предвид изложените по-горе съображения, предлагам на Съда да отговори на преюдициалните въпроси, поставени от Hoge Raad, както следва:

„1. Член 71, параграф 2, буква б), втора алинея от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че приоритет пред разпоредбите на Регламента относно условията за признаване и изпълнение на съдебни решения на съд на друга държава членка имат само съответните правила, предвидени в специална конвенция, по която са страна както държавата членка по произход, така и сезираната държава членка, доколкото правилата на конвенцията са изчерпателни и имат изключително действие в смисъл, че съставляват пречка за прилагането на Регламента.

2. Съдът не е компетентен да тълкува Конвенцията за договора за международен автомобилен превоз на стоки, подписана в Женева на 19 май 1956 г. (CMR). Съдът обаче следва да даде тълкуване на член 71 от Регламент (ЕО) № 44/2001 с оглед на прилагането от националната юрисдикция на онези разпоредби на Конвенцията CMR, които засягат приложното поле на Регламента, и в този контекст да прецени съдържанието на разпоредбите на Конвенцията CMR.

3. Разпоредби като член 31, параграфи 3 и 4 от Конвенцията CMR не съставляват изчерпателна правна уредба на условията за признаване и изпълнение по смисъла на член 71, параграф 2, буква б), втора алинея, първо изречение от Регламент (ЕО) № 44/2001, и по-специално не изискват преразглеждане на компетентността на съда по произход, така че се прилагат съответните правила, предвидени в Регламент (ЕО) № 44/2001."